

Гуманітарний корпус: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії] – Випуск 6.
– Вінниця: ТОВ «Ніланд – ЛТД», 2016. – С.257-261

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВНЗ УКРАЇНИ

Сєваст'янова Олена Анатоліївна,
к.пед.наук, доцент ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

Сучасний стан українського суспільства свідчить про наявність у ньому складних проблем матеріального і духовного характеру. Вирішення проблем суттєво залежить від духовної єдності українського суспільства, яка значною мірою визначається станом сучасної освіти, одним із головних завдань якої є виховання студентської молоді.

Одночасно національно-патріотичне виховання є важливою складовою національної безпеки України, оскільки формує у студентів високі почуття патріотизму, рішучу готовність щодо виконання власних громадських та конституційних обов'язків: захисту незалежності, територіальної цілісності Вітчизни, шанування її державних символів та атрибутів. За формами і методами воно спирається на народні традиції, кращі надбання національної та світової педагогіки.

Звісно, сьогодні сформоване соціальне замовлення на ефективні виховні системи й технології, створюються реальні умови для прояву творчих здібностей молодих людей. Сучасна молодь добре інформована щодо процесів в різних сферах науки, техніки, соціального життя, динамічно оволодіває сучасними комунікаційними технологіями. Усе це створює сприятливі умови для розвитку національно-патріотичного виховання як пріоритетної сфери соціального життя країни, підвищення його статусу та розвитку потенціалу, досягнення якісно нових результатів у духовно-моральному, національно-патріотичному вихованні студентської молоді.

Варто зазначити, що останнім часом особлива увага приділяється організації виховної роботи в закладах освіти у Концепції національної системи виховання. Національна система виховання є умовою цілісного формування

особистості: це створена впродовж століть самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій та професійної діяльності, що має на меті формування світоглядної позиції та ціннісних орієнтацій молоді, передачу їй соціального досвіду, надбань попередніх поколінь.

Ідея національно-патріотичного виховання особистості втілена в державних документах, зокрема в Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, у Концепції національного виховання. Так, у Національній доктрині розвитку освіти підкреслюється, що національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. У процесі соціалізації особистості принципово важливе значення має національно-патріотичне виховання в вищих навчальних закладах України.

У нашій державі, що сповідує європейські цінності, національно-патріотичне виховання має бути спрямоване на формування в молоді національної свідомості, любові до Батьківщини, вміння цивілізованим шляхом відстоювати права й свободи, сприяти громадянському миру та злагоді в суспільстві.

Національно-патріотичне виховання було предметом дослідження багатьох вчених та педагогів минулого. У своїх працях Г.Ващенко, О.Духнович, С.Русова, К.Ушинський, А.Макаренко та інші приділяли велику увагу вихованню любові до своєї землі, рідної мови, поваги до історичного минулого. Також основні складові патріотичного виховання українців намагались визначити філософи, правознавці, історики, письменники, політики, зокрема Г.Сковорода, І.Франко, М.Костомаров, Д.Донцов, П.Куліш, М.Грушевський, Р.Шухевич, Д.Чижевський та ін..

Останнім часом під впливом доленосних подій в Україні, а саме Революції Гідності, виборів Президента України 2014 року, збройного протистояння на сході країни, боїв за цілісність України проти російських агресорів політична активність молодого покоління зростає. Все це чітко

засвідчило життєву необхідність щодо активізації національно-патріотичного виховання студентської молоді у сучасному навчальному закладі.

В основі системи національно-патріотичного виховання – ідея розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства й нації загалом. Метою національно-патріотичного виховання є формування у студентської молоді високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотизм, громадянськість повинні об'єднувати українців, зберегти те, що протягом століть було нашою метою, - незалежність та цілісність держави [1].

Основними принципами національно-патріотичного виховання є принцип національної спрямованості виховання, який передбачає формування в студентської молоді національної свідомості, здатності зберегти свою національну ідентичність, пишатися належністю до українського народу, брати участь у розвитку та захисті своєї держави; принцип толерантності, що передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, формування відкритості, толерантного ставлення до цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів, здатність сприймати українську культуру як невід'ємну складову загальнолюдської.

Для вищої школи залишається актуальною задача, котра була визначена в Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті: забезпечити формування та розвиток національного характеру освіти і національного виховання.

Розглядаючи механізми реалізації виховного ідеалу, треба так перебудувати навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі, щоб студентська молодь не була пасивним об'єктом, щоб вона брала активну участь у ньому під керівництвом високоосвічених педагогів. Вища школа мусить стати для студентства маленькою Батьківщиною, яку вони люблять і честю якої вони дорожать, яку вони разом з викладачами розбудовують.

Важко переоцінити значення предметів гуманітарного циклу в морально-політичній та психологічній підготовці майбутніх захисників Вітчизни.

Важливу роль у національному вихованні молоді відіграє прищеплення любові до літературної спадщини українського народу. Студентська молодь із задоволенням бере участь у літературних вечорах, присвячених пам'яті Т.Г.Шевченка, Л.Українки, І.Я.Франка. Все це сприяє формуванню високої мовної культури студентів, вихованню любові до рідного слова. Професорсько-викладацькому составу необхідно звертати увагу на посилення актуалізації та підвищення мотивації вивчення студентами дисциплін гуманітарного блоку: історії України, української мови та літератури, художньої культури, краєзнавства, політології, соціології, загальної педагогіки, методики виховної роботи, культурології та етики. Саме вивчення цих дисциплін в ВНЗ сприяють формуванню у студентської молоді цілісного розуміння засадничих принципів патріотичного виховання, як відданість Батьківщині, гордість за її соціокультурні та історичні здобутки. Ми маємо виховати особистість із розвинутою національно-патріотичною свідомістю.

У зв'язку з ситуацією в країні значно зростає роль військової підготовки у стінах вищого навчального закладу, який безпосередньо дає студентові знання і вміння, які визначатимуть рівень спроможності виконання конституційного обов'язку громадянином України щодо захисту Вітчизни. Велику роль у фізичній підготовці студентської молоді до військової служби має фізичне виховання. На заняттях фізичної культури формуються наступні якості: висока працездатність, витривалість, чітка координація і точність рухів.

Інтегрування України у європейське співтовариство актуалізує потребу у вихованні громадянина-патріота, гуманіста і демократа. Виховання почуття патріотизму повинно відбуватись на основі глибокого розуміння цінності та рівності національних культур усіх народів, які проживають на теренах України. Це є обов'язковою умовою для прилучення підрастаючого покоління до культурної спадщини даних народів, виховання у студентів позитивного ставлення до культурних відмінностей як чинника поступального розвитку світової цивілізації й самореалізації особистості.

На наш погляд, що без таких універсальних моральних і патріотичних цінностей як совість, чесність, гідність, відповідальність, толерантність, свобода, патріотизм не можна сподіватися на поліпшення ситуації у країні. Проблема моралі, патріотизму, громадянської свідомості це вже не просто сфери педагогіки. Це прерогатива громадянського суспільства.

Безумовно, враховуючи сучасні цивілізаційні потреби суспільства, досвід інших країн, патріотичне, національне-патріотичне виховання студентської молоді в Україні потребує суттєвого посилення та вдосконалення. Не сформувавши єдину згуртовану політичну націю українців, українська держава приречена на загибель. Проявами негативних наслідків низького рівня патріотичного виховання на сьогодні є бажання значної кількості молоді емігрувати за кордон, наявність відмовників до призиву в Збройні сили України.

Таким чином, вища школа повинна акцентувати увагу на формуванні та розвитку такої особистості, якій буде притаманна висока національна самосвідомість, готовність до виконання громадянського обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності та цілісності України, утвердження національного суверенітету держави. Результатом національно-патріотичного виховання студентської молоді є бережне відношення до свого історичного минулого та національних досягнень, високий рівень національної свідомості, потреба розширювати свій культурний світогляд та приймати участь та збереженні національних досягнень.

Процес національно-патріотичного виховання може бути ефективним лише за умови комплексного підходу і доручення до цієї діяльності всього професорсько-викладацького складу ВНЗ.

Список використаних джерел:

1. Васянович Г.П. Мета, завдання та принципи патріотичного виховання студентської молоді / Г.П. Васянович // Вибрані твори: збірник наукових праць в 5-ти т. – Львів: Сполом, 2010.
2. Концепція національного виховання // Освіта. – 1994. – 26 жовтня.
3. Сокурская Л.Г. Студенчество на

пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л.Г. Сокурянская . – Харьков, 2006. 4. Соловей М.І. Виховна робота в вищому навчальному закладі / М.І.Соловей, В.С.Демчук. – К., 2009.